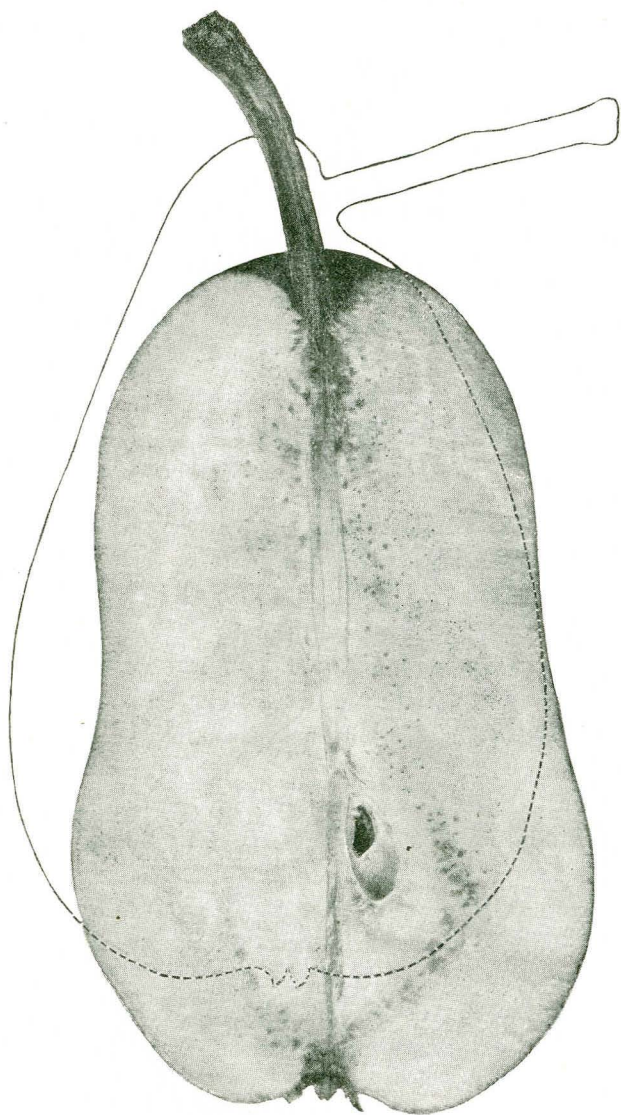

Jan Říha ČESKÉ OVOCE

HRUŠKY

Čís. 21

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

EZÉE-SKÁ

Poslední dny září, nebo podle počasí v první polovici října, objevuje se na trhu krásná, poměrně velká a svým válcovitým tvarem nápadná, žlutá hruška pod jménem Ezéská. Není to sice hruška prvního řádu a zraje také v době, kdy jest nadbytek výborných hrušek, přece však pro rozmanitost a svou plodnost zasluhuje místo v domácích zahradách.

Domovem jejím jest Francie, a to osada Ezée, kdež v jakési staré zahradě nahodile vzrostla z pohozeného jádra asi v r. 1788, kdež ji majetník školek M. Dupuy našel a podle osady „Bonne d'Ezée“ (Dobrá z Ezée) pojmenoval, načež ji jeho syn Dupuy-Jamain uvedl do obchodu. Od té doby se velmi rozšířila ve Francii, Německu, Anglii a i do Spojených států byla přenesena asi v r. 1849.

U nás ji najdeme podle sporých zpráv, a to jen z České nížiny, toliko ve větších sadech domácích i velkostatků, ač zasluhuje pro své dobré vlastnosti více pozornosti.

Nejlépe se jí daří v dobré, teplé půdě a poloze chráněné proti větrům, tam rodí největší a nejchutnější plody; lze ji však bez obavy sázeti všude tam, kde se daří jiné hrušky, a jsou příklady, že i ještě vysoko v horách, ač na místech chráněných anebo na špalíru, se velmi dobře daří, ale k jídlu dospívá až v polovici listopadu, což ačciť ještě zvětšuje její cenu. Strom zůstává všude zdravý, netrpí plísněmi, jest brzo, velmi často až příliš plodný, takže jest velice nutno jej podporovati občasným hnojením ve vzrůstu.

Do stromořadí a na volná, větrům vystavená místa se nehodí pro velké plody, zato však do chráněných polních i domácích sadů vysokokmen nebo polokmen a ještě lépe do domácích zahrad volně rostoucí krsek. Hodí se velmi dobře i k výchově stromků uměle vedených, ke kterémuž účelu se berou na kdouli šlechtěné stromky. Daří se na ní zcela dobře a vyznamenává se zpravidla velkou a brzkou plodností; na velké, třeba uměle vedené tvary (palmety) jest však prospěšnější použití stromků šlechtěných na pláňce.

Dokud je mladá, roste bujně, zdravě, pěkně do výše a rozvětňuje se v pěknou, jehlanovitou korunu; je-li pěstěna v tvaru krsku, ať na pláňce nebo na kdouli, vzrůstá v krátké době v sličné jehlance.

Letorosty narůstají dlouhé a silné, později, když vzrůst se zmírní, kratší a slabší, bývají zcela oblé, mírně zakřivené, pod oky lehounce zprohýbané a končí silnější špičkou; jsou zahnědle zelené, na slunečné straně více hnědé a řídce poseté hrubšími, vyvstalými, žlutavými píhami. Štíhlá oka jsou ostře zakončena, špičky mají odstálé, šupiny hnědé a málo

šedě vroubené a jsou na krátkých, prohnutých, do výše oka vydutých a skoro oblých patkách. (Viz obraz.)

Na jaře raší žlutavě zeleně a mladinké lístky bývají i s řapíky maličko přihnědlé a ochmýřené. Vyvinují se nestejně, takže některé jsou potom 83, jiné až 100 mm dlouhé, 47 až 55 mm široké, eliptické, avšak zúžené ke špičce více než k řapíku, jiné jsou mnohem širší, z obou konců stejně zaokrouhlené a končí náhle krátkou špičkou; převládá první tvar; všechny jsou po délce zcela mírně srpkovitě, na šír více člunkovitě prohnuté, krásně tmavě zelené, lesklé a mají kraj mělounce, tupě pilovitý, jsou na řapících asi 30 mm dlouhých, s palisty nitovitými, které však brzo opadávají, vedlejší listy bývají malé a úzce kopinaté. Z příplodních listů bývají některé až 105 mm dlouhé a 62 mm široké, stejného, zprvu uvedené tvaru, mají však až 70 mm dlouhé řapíky, většina jich bývá však menší.

Z malých květních poupat, jejichž šupiny jsou hnědé a šedě vroubené, vykvétají neúhledné, asi 31 mm v průměru mající květy, z vejčitých, téměř ploše rozložených plátků řídkce sestavené, v menších chomáčcích. (Viz obraz.)

Velikost plodu se velmi různí a jest podmíněna tvarem stromů. Připojený barevný obraz znázorňuje plody v nejkrásnějším a nejrázovitějším vývoji a tvaru; k zhotovení jeho bylo použito plodů vzatých s volně rostoucího krsku a věnovaných k tomu účelu ze zahrad Zemského pomologického ústavu v Troji ve váze 260—290 g. Zpravidla, zvláště s vysokokmene, bývají menší, těžké asi 120—150 g. Také i tvar se více mění. U velkých plodů převládá tvar znázorněný obrazem, tedy téměř válcovitý, a i uprostřed plodu proláklý a ke kalichu i stopce více nebo méně zhranatělý, menší plody a i některé z větších, bývají ke stopce štíhlejší, protáhlejší a končívají špičkou užší, přibližně tak, jak z obrysu černého průřezu vidno, končívají však pravidelněji, majíce stopku pěkně vztyčenou a ne tak na stranu přimáčknutou. Povrch velkých i středních plodů bývá ploše zhrbolený a stlačený, malých více pravidelný.

Otevřený kalich z ústů téměř rohovitých, úzkých, dole souvislých, buď vztyčených, také i proti sobě skloněných, někdy i rozložených, sestavený a jako plod zbarvený, vězí v mělké, miskovité nerovné jamce, na širokém temeni plodu.

Stopka jest velice nestejná, bývá silná, dřevnatá, zelená, dílem porezavělá, trčí na plodech ke stopce zbaňatělých z široké a hluboké jamky, bývá na plodech štíhleji zakončených vtlačena do špičky plodu mezi kruhovitě hrboly, často jen poněkud, jednotlivě přimáčknuta až i do pravého úhlu, vyskytují se však také plody, jejichž stopka jest u spodu zdužnělá a přechází kruhovitými hrboly v plod.

Plody se stromů otrhané mají slupku zelenou a dosti lesklou, později, když dospívá k jídlu, stává se až kluzkou, pěkně zežloutne, strana sluncem ožehlá bývá sytější žlutá, zřídkačdy červeně, jako mramorovaně nadechlá, zastíněná strana prokvétá zelenavě; celá bývá poseta hrubšími, dílem i lehce vyvstalými, světle rzivými, ve stínu zelenavě rzivými píhami, blíže kalicha bývá rozstříknuta drobná světlá rez, která bývá také i sem tam jinde roztroušena.

Bělavá, do žlutava se měnící dužnina se zdá zrnitou, ve skutečnosti jest však jemná, tak štavnatá, že se téměř pije, jest buď máslovitá nebo i se zcela rozplývá, chuť její dobrá, lehce kořenitá, sladká, s navinulou příchutí. Plody za nepříznivých poměrů vyrostlé mívají dužninu zrnitou a chuť prostě nasládrou.

Hrubší zrninou obklopený jaderník mívá osu plnou, jenom někdy zcela úzce dutou, a chová v pouzdrech dosti prostranných krátká, hnědá, krátce zašpičatělá jádra ve velmi malém počtu; většina bývá nevyvinuta.

Češe se asi kolem 20. září, za parného léta ještě o několik dnů dříve, načež po několika dnech, někdy již poslední dny září, jindy v prvých dnech října, ale i také až po 15. říjnu, dospívá k jídlu, což se děje pak tak rychle, že ji nutno spotřebovati do 14 dnů.

Na stůl jest zcela dobrá a jest i jeho okrasou. Na trhu pro svůj zvláštní tvar a pěknou

žlutou barvu jest velice prodejnou, vzdálenější dopravu snese však jen hned po otrhání, nežli zežloutne.

Bláha o ní napsal: Jest velkého, válečkovitého nebo vejčitého tvaru, bledě zelená, něco rezavá, dužninu má kyprou, jemně okořeněnou a sladkou. Zraje koncem září. Koruna stromu jehlancovitá, silného dřeva, veliká plodnost. Žádá teplou polohu, netrpí plísní. Hodí se nejlépe k nízkému pěstování.

V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji chovají ji pode jménem Ezéeská, čís. 113. Popisy se nalézají: „Handbuch der Obstkunde“, čís. 200, Die Gute von Ezée, LEIŘINA, Jah. České ovoc. Hrušky. B. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

ŘÍHA, Jan. České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.
EZÉE-SKÁ – Gute von Ezée. – Bonne d'Ézée.